

مولای متقیان علی علیه السلام

بهترین ادب آن است که انسان در حد و مرز خود بماند
و از اندازه خویش تجاوز نکند
میزان الحکمه ج ۱

امام علی (علیه السلام) فرزند نخستین خانواده هاشمی است که پدر و مادر او هر دو، فرزندان هاشمند. پدر علی (علیه السلام)، ابوطالب، فرزند عبدالمطلب، فرزند هاشم بن عبد مناف و مادر او، فاطمه دختر اسد، فرزند هاشم بن عبد مناف است.

خاندان هاشمی از لحاظ فضایل اخلاقی و صفات عالیه انسانی، در قبیله قریش و همچنین این طایفه در میان طوایف عرب زبانزد خاص و عام بوده اند، فتوت و مروت، فطانت و هوش، شجاعت و پهلوانی از خاصه های بنی هاشم و هر یک به حد اعلی از مختصات امیرمؤمنان، علی بن ابیطالب است.

علی (علیه السلام) از کودکی در سایه عنایت و تربیت پسر عم گرامی خود، حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله) قرار گرفت و اساس تربیت روحی و اخلاقی این کودک نورسیده و مستعد در دامن بزرگترین معلم و مربی بشریت پایه گذاری شد و استعدادهای نهفته در روح علی (علیه السلام) دست به کار رشد و نمو گردید.

محبت متقابل و عشق و علاقه این دو عموزاده و فداکاری علی (علیه السلام) تا آنجا رسید که شب هجرت پیغمبر (صلی الله علیه و آله)، به آسانی در صدد جانبازی برآمد و با خفتن در بستر رسول خدا (صلی الله علیه و آله) جان خود را محافظ جان عزیز رسول الله قرار داد. حِدَّتِ ذهن و قوَّتِ فهم و ادراک علی (علیه السلام) تا آنجا بود که در خردسالی، دعوت پیامبر (صلی الله علیه و آله) را بسیار بیش از آنچه در این سن می توان تمیز داد و بسیار بیش از آنچه دیگران تمیز می دهند، دریافت و به اسلام محمدی ایمان آورد.

نمایی از شخصیت امام علی بن ابی طالب علیه السلام

امام علی علیه السلام از آغاز رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم تا رحلت آن حضرت، همراه همراه آن بود و در این برهه، در دفاع جانانه از رسول خدا و حریم اسلام راستین موضع گیری های شفاف و مورد رشکی داشت. موضع گیری ها و عملکرد و فضائل آن بزرگوار در آیات قرآن حکیم و روایات شریف نبوی وارد شده است.

الف. امام علی (علیه السلام) در نگاه قرآن

به گفته ابن عباس: سبب آیه در فضیلت علی علیه السلام وارد شده است و هر آیه ای که در آن «یا ایها الذین آمنوا» دارد، علی، بزرگ مرد و شخصیت برجسته مورد نظر آن آیه به شمار می آمد. خداوند در آیاتی از قرآن، یاران پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم) را مورد نکوهش قرار داده ولی از علی علیه السلام جز به نیکی یاد نکرده است.

به سبب نزول آیه های فراوان در شأن علی علیه السلام جمعی از دانشمندان متقدم و متأخر، کتاب هایی را به این موضوع اختصاص داده اند که آیات وارد درباره آن حضرت در آن ها گردآوری شده است. در این جا به برخی از این آیات که به تصریح ارباب حدیث در شأن امام علی علیه السلام نازل گردیده اشاره می کنیم:

از ابن عباس منقول است گفت: روزی علی بن ابی طالب تنها چهار درهم در اختیار داشت، یک درهم آن را شب هنگام، یک درهم آن را روز، یک درهم را نهانی و درهمی را آشکارا صدقه داد و خدای سبحان این آیه شریف را در شأن وی نازل فرمود

«الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ سِرًّا وَ عَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

«وَاَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا»

گفتند این حبل چیست و چگونه است؟

فرمود: همان فرمایش خداوند؛

«إِنَّمَا بِحَبْلِ اللَّهِ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلِ مِنَ النَّاسِ»

پس حبل از جانب خدا، کتاب اوست و حبل از جانب مردم، وصی من

است. همان که خدای متعال درباره اش فرمود:

«أَنْ تَقُولَ نَنْسَى يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ»

گفتند جنب الله چیست؟ فرمود همان که در موردش آمده :

«يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا»

وصی من، همان سبیل به سوی من است.

گفتند او را به ما نشان ده خیلی مشتاق او هستیم. فرمود: «او کسی است

که خداوند تعالی وی را «آیة الْمُتَوَسِّمِينَ» قرار داده، پس اگر به خوبی

به او نظر کنید مانند (کسی که عقل و گوش سالم دارد)، حتماً خواهید

یافت که او وصی من است. همان طور که مرا به عنوان پیامبر

شناختید...»

۳.المیزان

«اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ»

از امام صادق(علیه السلام) نقل شده که در مورد این آیه فرمود: مراد از

میزان ، امیر مومنان(علیه السلام) است.

منابع

۱. مجله اشارات مهرماه ۱۳۷۷ شماره ۸

۲. <https://hawzah.net>

۳. کتاب اوصاف امیر المومنین، احمد سعیدی

باز ابن عباس گفت: علی(علیه السلام) انگشتر خویش را در حال رکوع به بینوایی صدقه داد، رسول خدا(صلی الله علیه و اله و سلم) از آن فرد مستمند پرسید چه کسی این انگشتر را به تو داده است؟ عرض کرد: همان شخصی که در حال رکوع است. (و به امیر مؤمنان علیه السلام اشاره کرد) خدای متعال این آیه شریف را نازل فرمود:

«إِنَّمَا وَلِيكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ»

آیه تطهیر، علی علیه السلام را در زمره اهل بیت وحی که از هر پلیدی پیراسته اند به شمار آورده و آیه مباحله، آن بزرگوار را به منزله جان پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم تلقی کرده است.

سوره انسان، به اخلاص امیر مؤمنان علیه السلام و اهل بیت او و ترس و بیمی که از خدا داشتند شهادت داده و گواهی الهی را بر بهشتی بودن آنان، دربردارد.

ب. امام علی (علیه السلام) از نگاه روایات

۱. امیر المومنین

از امام صادق سوال شد: آبا عنوان «امیر المومنین» به امام زمان(علیه السلام) سلام کنیم؟

فرمود: هرگز؛ چون این اسمی است که خداوند فقط برای امام علی(علیه السلام) برگزیده است و هیچ کس، نه قبل و نه بعد از وی، به آن نامیده نشده؛ مگر کافر باشد.

۲. آیة الْمُتَوَسِّمِينَ

جابر انصاری گوید: گروهی از اهل یمن به محضر رسول خدا(صلی الله علیه و آله و سلم) شرفیاب شده و عرض کردند: وصیّ شما کیست؟ حضرت فرمود: همان کسی که خدای تعالی شما را بر اعتصام به او فرمان